

KOCAELİ

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Aralık 2023

TGA
TÜRKİYE TURİZM
TANITIM VE GELİŞTİRME
AJANSI

KOCAELİ

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

28 ARALIK 2023

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Prof. Dr. Emrah Özkul

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Dr. Öğr. Üyesi Nihan Akdemir

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi katkılarıyla hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1. GİRİŞ	1
2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4. Kocaeli Turizm Analizi	3
4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5. İlin Turizm Türleri Analizi	6
5. Destinasyon Risk Analizi	7
6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	8
7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	8
8. Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma	10
9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	11
10. Tematik Rotalar Geliştirme	11
11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	13
12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	14
13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme	14
14. Kandıra'da Glamping Tesisçiliğini Geliştirme	14
15. Yol ve Mola Alanlarını Tanıtım Etkinliğinde Daha Etkin Kullanma	15
16. Saraylı, Örcün, Tavşancıl Köylerinde Ziyaretçilerin Temel İhtiyaçlarını Karşılacak Hizmet Alanları Oluşturma	15
17. Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi'nin UNESCO Dünya Geçici Miras Listesi'ne Alma	16
18. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na Gastronomi Şehri Olarak Girilmesi İçin Çalışma Başlatma	16
19. Termal ve Wellness Hedef Grubuna Zenginleştirilmiş Paketler Hazırlama	17
20. Spor Turizminde Kapasiteyi Geliştirme	17
21. Etkinlik Turizmini Geliştirme	18
22. Bisiklet Dostu Otel Sertifikasını Yaygınlaştırma ve Uluslararası Bisiklet Festivali Düzenleme	18

23.	<u>Kerpe Limanı'nda Kùltür ve Dalış Turizmini Entegre Edecek Su Altı Arkeopark İnşası</u>	18
24.	<u>Hâlihazırdaki Çadır ve Karavan Kamp Alanlarının Kullanım Etkinliğini Artırma</u>	19
25.	<u>Kongre Turizmini ve MICE Yönetimini Geliştirme</u>	19
26.	<u>Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme</u>	20

1. GİRİŞ

Kocaeli, doğal ve kültürel zenginlikleriyle Marmara Bölgesi'nde, İzmit Körfezi, Marmara ve Karadeniz kıyısında kurulmuş bir destinasyondur. Şehirde kale, müzeler, kiliseler gibi tarihî kaynakların yanı sıra birçok doğal güzellik de bulunmaktadır. Kentin iç kesimlerine doğru birçok doğal güzellik bünyesinde barındıran yaylalar mevcuttur. Bu durumda kentte geliştirilecek en önemli turizm çeşidi doğa turizmi olarak görünmektedir. Ayrıca İzmit Saat Kulesi, kentin simgesi durumundadır.

Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin özellikle doğal kaynak potansiyeli başta olmak üzere diğer potansiyel kaynaklarını da hesaba katarak, başta doğa turizmi olmak üzere kültür turizmi, deniz turizmi, spor turizmi, kongre turizmi, kış turizmi ve gastronomi turizmi gibi turizm türlerinde Türkiye turizminde marka değeri yaratma potansiyeli yüksek olan Kocaeli'ye yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, ayrıca Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Kocaeli'nin turizmdeki geleceğini inşa edecek yapı taşları niteliğindeki başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Kocaeli; 2022 yılında 201 bin yabancı, 909 bin yerli olmak üzere toplam 1,1 milyon turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,97 olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 43,1 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Kocaeli'nin Türkiye turizmine katkısının daha fazla artırılabilirliğini göstermektedir.

Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 336 bin kişi ve yerli turist için 1,4 milyon kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 95 milyon ABD doları ve yerli turist için 269 milyon ABD doları olmak üzere toplam 364 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesi için yapılması gereken başlıca faaliyetler ve stratejik amaçlar ile buna yönelik politika önerileri, *Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

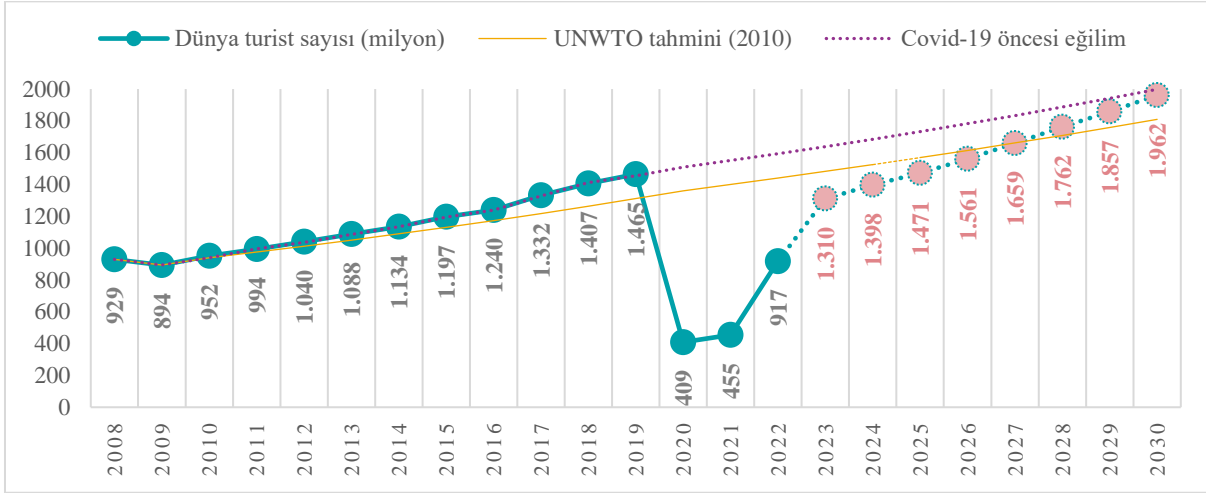
Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki gücüne bağlıdır. Kısa bir zaman öncesine kadar gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel verilere göre ölçülen turizmdeki rekabet gücü, özellikle Covid-19 salgınının da etkisi ile günümüzde yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası* kapsamındaki tüm başlıklarda, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşım olarak benimsenmiş, ayrıca “Sürdürülebilirlik Çabalarını Artırma” başlığıyla konu, özel ve müstakil olarak da ele alınmıştır.

Yol Haritası hazırlık sürecinde Kocaeli İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 07.12.2023 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel, öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün dağıttığı ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Anketi ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir. Bu kapsamda *Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Kocaeli Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir ve gelir etkisi yüksek turizm gelişimi kapsamında oluşturulan başlıklarla bir rehber niteliği taşımaktadır.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Avrupa ve Amerika'nın 2023 yılında yaşaması beklenen resesyon da dikkate alındığında, salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Ocak 2023 tarihli uluslararası istatistikler, 2022 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 917 milyon kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 917,5 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2022 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yüzde 101,5 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam Pazar payı yüzde 63,78; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 5,6 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 5 olarak gerçekleşmiştir.

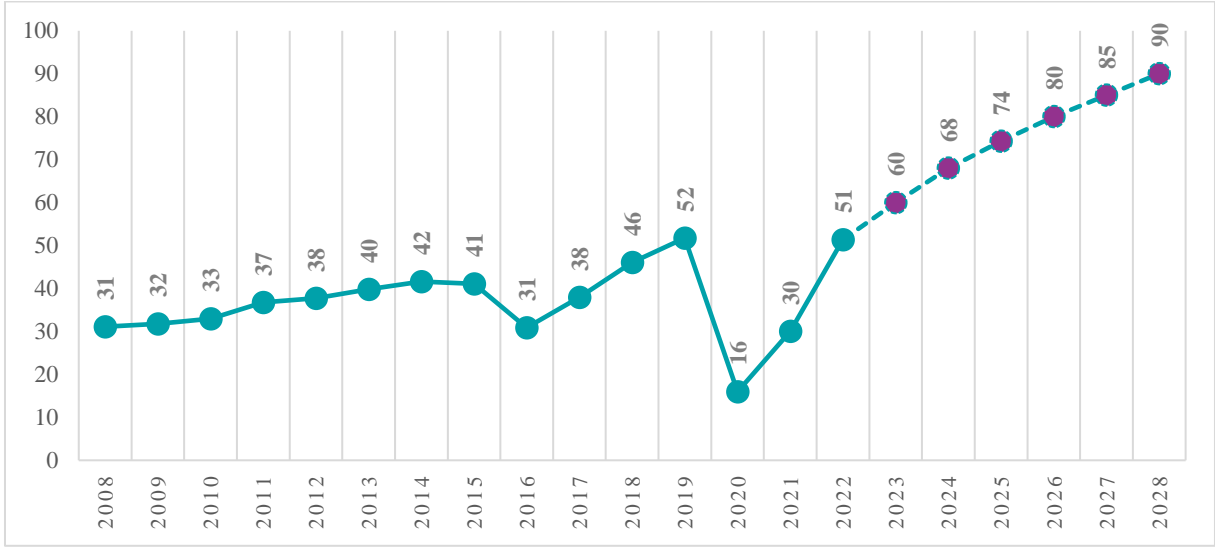
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO World Tourism Barometer Ocak 2023 ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

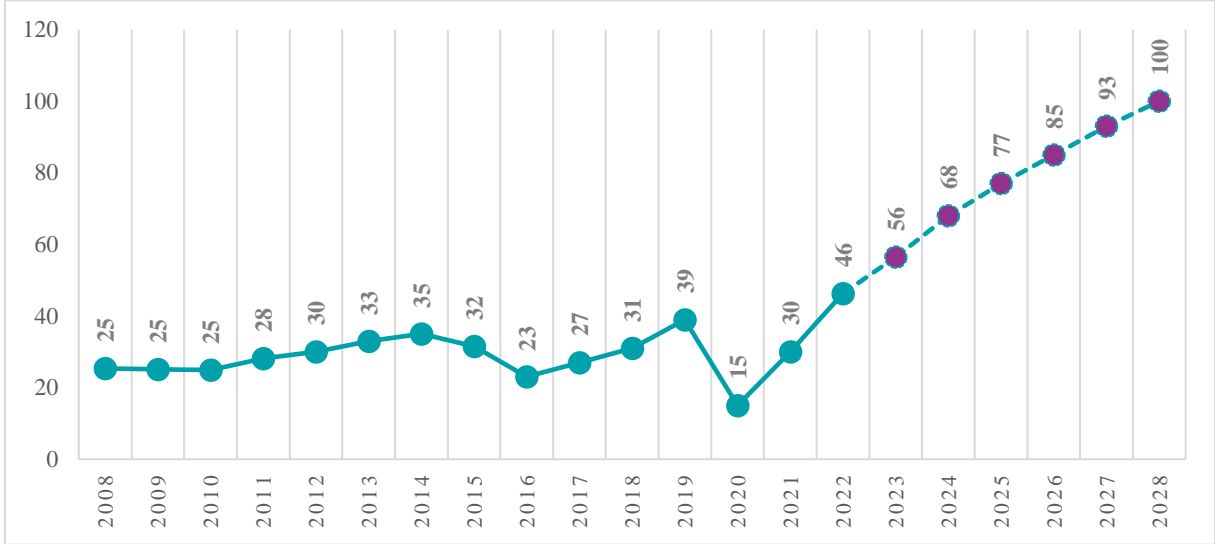
Akdeniz Havzası'nda bulunması nedeniyle önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye'de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Uluslararası ziyaretçi sayısında rekor seviyeye ulaşılan 2019 yılında Türkiye; 51,2 milyon turisti ağırlamış, aynı yılda turizmden yaklaşık 34 milyar ABD doları gelir elde etmiştir (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'nin turizm sektörü de Covid-19 salgınından olumsuz etkilenmiştir. Türkiye, küresel kapanma ve seyahat sınırlamalarının da etkisiyle 2020-2021 yıllarında 16 milyon turisti ağırlamıştır. Salgın sonrası toparlanma döneminde TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifika uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, bir "V" çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2019 yılındaki rekor düzeydeki turist sayısına 2022 yılı sonu itibarıyla ulaşmıştır. 2022 yılındaki turizm gelirlerinde ise Türkiye, 2019 yılını geride bırakarak turizmden toplam 46 milyar ABD doları gelir elde etmiş ve bu gelir seviyesi ile tüm zamanların rekorunu kırmıştır.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler

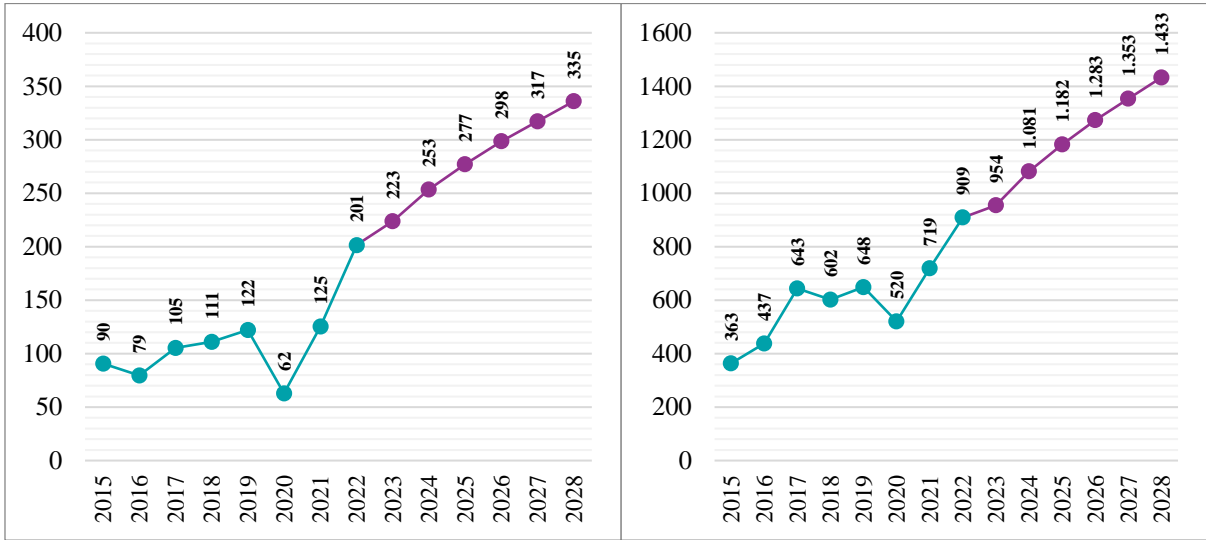
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 90 milyon turisti ağırlamayı (Şekil 3.1.) ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi (Şekil 3.2.) hedeflemektedir.

4. Kocaeli Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2022 yılında Kocaeli; yaklaşık 201 bin yabancı, 909 bin yerli olmak üzere yaklaşık toplam 1,1 milyon turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,97 olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 43,1 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 336 bin kişi ve yerli turist için 1,4 milyon kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

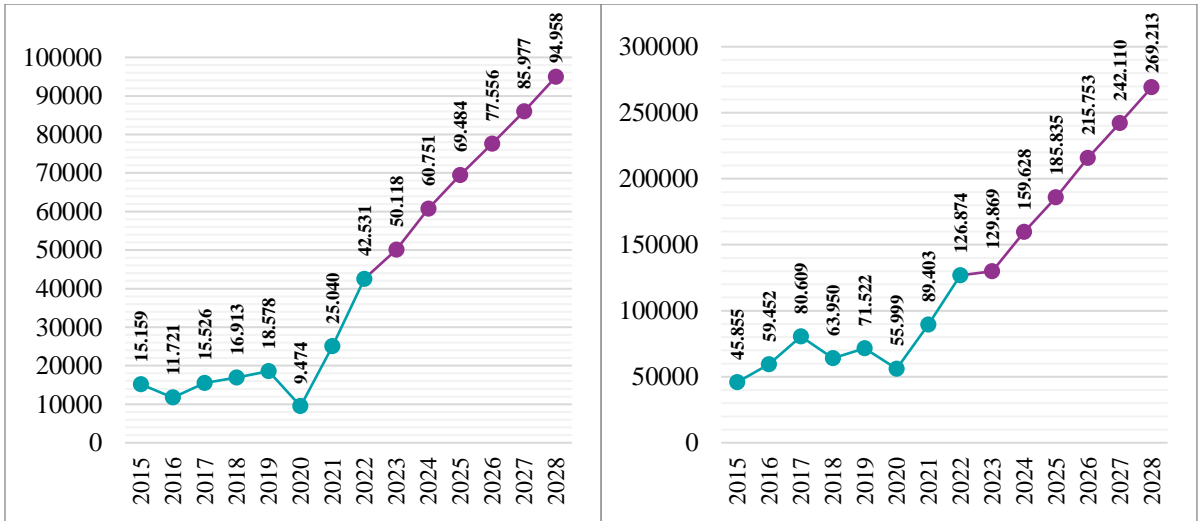

Şekil 4.1.1. Kocaeli'nin ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)
Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Kocaeli'nin 2022 yılında yabancı turistlerden yaklaşık 42,5 milyon ABD doları, yerli turistlerden 127 milyon ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde yaklaşık olarak toplam 169 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Turizm gelirlerinde Kocaeli, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden yaklaşık 95 milyon ABD doları, yerli turistlerden ise 269 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir (Şekil 4.2.1.).

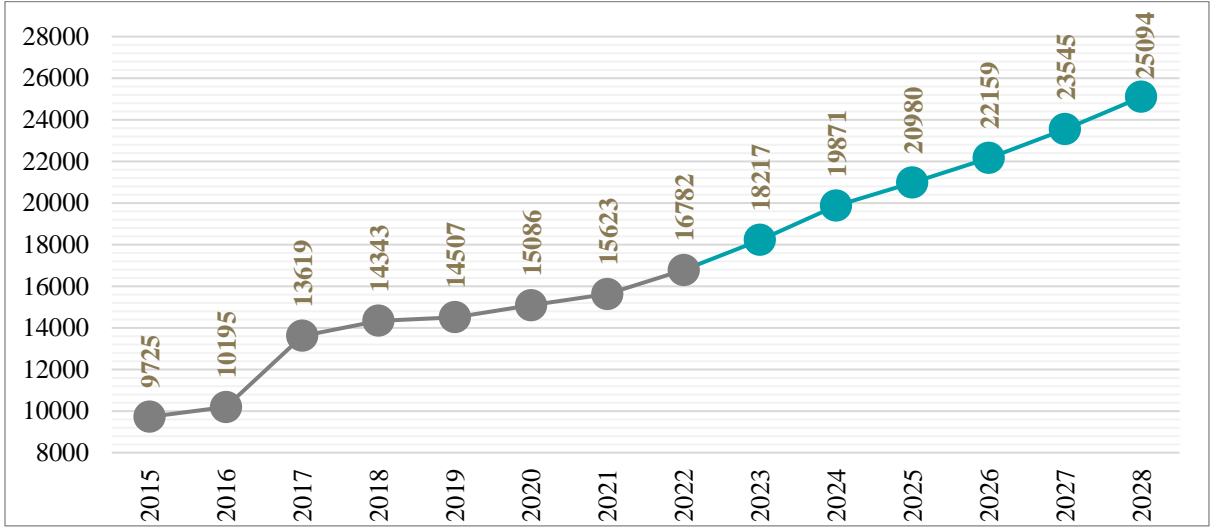

Şekil 4.2.1. Kocaeli'nin yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)
Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Kocaeli'nde 2022 yılı Aralık ayı itibarıyla toplam 255 konaklama tesisi bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 16.782'dir. Tesis doluluk oranı yüzde 43,1 ve ortalama geceleme 1,97'dir. İlin mevcut istatistikleri incelendiğinde, mevcut ivmenin devam etmesi koşulluyla

2028 yılında yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 49,5'lik bir artış göstereceği öngörülmektedir (Şekil 4.3.1.).

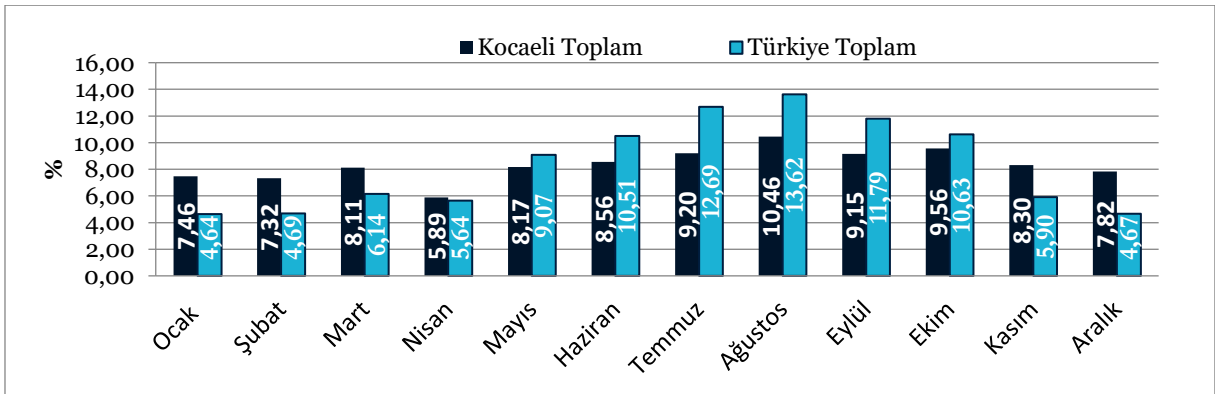

Şekil 4.3.1. Kocaeli'nin yatak kapasitesi ve tahminler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Kocaeli turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Kocaeli'nin mevsimsellik dağılımında paralellik olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Kasım ve Aralık aylarında Kocaeli'ndeki doluluk oranlarının Türkiye ortalamasının üzerinde seyrettiği dikkati çekmektedir. Kocaeli'nin bazı aylarda Türkiye ortalamasının altında olmasının ildeki mevsim şartlarına ve mevcut turizm türlerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Kocaeli ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendlerinin, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlediği düşünüldüğünde, destinasyonların mevsimsel faktörleri dikkate alınmaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Kocaeli karşılaştırmalı mevsimsellik durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir (2022).

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Kocaeli, konumu itibarıyla farklı turizm türlerinin geliştirilebileceği bir potansiyele sahiptir. Bu turizm türlerinden bazıları şu şekilde sıralanabilir:

Kültür Turizmi: Kocaeli; birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olup arkeolojik, tarih ve inanç varlıkları bakımından kültür turizmine elverişli bir ildir. İldeki antik kentler, Tümülüsler, antik limanlar, nekropoller, müzeler, bilim merkezi ve köşkler, camii, külliye ve türbeler, kaleler, anıt mezarlar, kültür merkezi, ayrıca somut olmayan kültür varlıkları kapsamında Kocaeli türküleri, Hereke ipek halı dokumacılığı, Kandıra bezi, Hereke halısı, Karamürsel sepeti ve gastronomi mirası olarak İzmit simidi, pişmaniye, sütlü nuriye ve mancarlı pide gibi varlıklar ilin kültür turizmi için önemli kaynaklar durumundadır.

Doğa Turizmi ve Ekoturizm: Kocaeli; eşsiz doğası ve yüzde 43'lük ormanlık alanı ile ön plana çıkmakta olup çok sayıda yayla, kamp alanları, binicilik, bisiklet parkurları, kuş gözlemciliği, kaya tırmanışı, olta balıkçılığı ve su sporları imkânlarına sahiptir. Türkiye'nin en uzun doğa turizmi parkuru olan, 2500 kilometre işaretli yürüyüş rotası mevcuttur. Ekoturizmde dikkat çeken yerler ise; sekiz adet tabiat parkı yanında, kanyonlar, şelaleler, Seka Park, Darıca Faruk Yalçın Hayvanat Bahçesi ve Botanik Parkı, Bayramoğlu Yarımadası, Maşukiye, Kartepe, Kandıra ve Ekoköy Ketenciler'dir.

Spor ve Kış Turizmi: Kocaeli'de kış turizmi merkezi, Samanlı Dağları'nın en yüksek noktası olan Kartepe'dir. Kartepe'nin rakımı 1260-1699 olup, 80-250 santimetre arasında kar kalınlığına ve İstanbul'a 120 kilometre uzaklıkta olma avantajlarına sahip bir destinasyondur. 42 kilometrelik pist alanına sahip olan Kartepe'de; 14 adet doğal pist, 3 adet telesiyej ve 2 adet teleski bulunmaktadır. Kış sezonunda yoğun kar alan Kartepe'de sezon Aralık-Mart ayları arasındadır. Kartepe, voleybol sahaları, çim sahaları, tenis kortu, motokros-otokros-ATV, yamaç paraşütü ile de spor turizmine olanak sağlamaktadır. Ayrıca Kartepe'de Sapanca Gölü kıyısında kablolu su kayağı sporu yapılmaktadır.

Sağlık Turizmi: Kocaeli, medikal turizm ile termal ve spa-wellness turizminde önemli bir konumdadır. İlde üniversite hastaneleri, özel hastaneler ve klinikler mevcuttur. Gölcük ilçesinde yer alan Yazlık Ilıcası, Roma Dönemi'nde inşa edilen şifa kaynağı, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde sağlık merkezi olarak kullanılmıştır. Maşukiye Şifalı Suyu ve Soğuksu Şifalı Suyu önemli yerlerdir.

İş, Kongre ve Fuar Turizmi: Kocaeli, Türkiye imalat sanayinde öncü şehirlerden biri olarak iş turizmi amacıyla çok sayıda turisti ağırlamaktadır. Kocaeli Kongre Merkezi, 1186 kişi kapasiteli salon, altmışar kişilik 5 adet toplantı salonu ve 2500 metrekare fuaye alanına sahiptir. Kocaeli Fuarı Alanı'nda, 400 bin metrekarelik alan mevcuttur. Kocaeli'de; Kartepe Zirvesi, SANTEK, Kocaeli Kitap Fuarı ve Kocaeli Tarih Sempozyumu gerçekleştirilmektedir.

Deniz Turizmi: Kocaeli hem Marmara Denizi hem de Karadeniz kıyılarında deniz turizmine elverişlidir ve 9 adet mavi bayraklı plaja sahiptir. Kandıra'da Kerpe, Kumcağz, Kefken, Cebeci, Bağıranlı, Sarısu, Babalı, Sardala Koyu, Seyrek, Karamürsel, Körfez, Gölcük ve Gebze-Darıca kıyı yerleşim yerleridir. Ayrıca Kerpe ve Babalı sahilleri sörf için elverişlidir.

5. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Küresel Riskler											
Ukrayna-Rusya Savaşının Uzaması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş'ın Sıcak Çatışmaya Dönme İhtimali			X						X		12
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık			X						X		12
Gıdaya Erişim Zorluğu/Kıtlık			X					X			9
İklim Değişikliği				X					X		16
Doğal Kaynak Krizleri (Su/Enerji Kaynakları)			X						X		12
Biyocoşunluluk Kaybı ve Ekosistem Çöküşü			X						X		12
Büyük Ölçekli Gönülsüz Göç				X					X		16
Yaygın Siber Suç ve Siber Güvensizlik			X						X		12
Yaşam Maliyeti Krizi				X					X		16
Ülkesel Riskler											
Doğal Afetler					X					X	25
Yeni Bir Salgın Hastalık		X						X			6
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Siber Güvenlik Açıkları			X					X			9
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit			X					X			9
Enflasyon				X				X			12
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
Yerel Riskler											
Terör Riski		X				X					2
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)	X					X					1
Nitelikli Personel İstihdamı			X					X			9
Dolandırcılık		X					X				4
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu			X				X				6
Aşırı Turizm Talebi		X					X				4
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması		X					X				4
Radikal Akımlar		X					X				4
Deprem Riski				X					X		16
Yapı Güvenirliği			X					X			9
Heyelan/Kaya Düşmesi	X						X				2
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9
Tek Pazara Bağımlılık			X				X				6
Kaçak Göçmenler		X					X				4
Güvensiz Şehir Algısı	X						X				2
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı		X					X				4
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi	X						X				2
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi	X						X				2
Sel/Taşkın			X					X			4
Yangın		X					X				4
Meteorolojik ve İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler			X				X				6
Rafineri ve Petro Kimya Sanayi Tehdidi				X					X		16

Risk Skorlaması ve Risk Puanı Sonucu

Olasılık	Şiddet					RİSK SKORU	EYLEM
	Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1		
Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5	25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
Yüksek 4	Yüksek 20	Yüksek 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4	12, 10, 9, 8	DIKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
Orta 3	Yüksek 12	Orta 9	Orta 6	Düşük 3	Düşük 2	6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.
Düşük 2	Orta 8	Orta 6	Düşük 4	Düşük 2	Düşük 1		
Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1		

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Türkiye'nin en fazla nüfuslu ilk on ili içerisinde yer alan Kocaeli'nin doğusunda Sakarya, Düzce; batısında Yalova ve İstanbul; güneyinde ise Bursa yer almaktadır. Coğrafi yakınlık itibarıyla, bu illerle rekabet etmesine rağmen ortak fırsatlar da bulunmaktadır. İller arasındaki mesafe ve Bursa dışında dört il göz önüne alındığında, kış turizmi ve kış sporlarının sadece bu bölgede (Kartepe) yapıldığını söylemek mümkündür. İlin turizm türleri başlığında incelendiği gibi çok farklı turizm aktiviteleriyle bölge bir cazibe merkezidir. Antik Nikomedia ve başkentin ortaya çıkışıyla birlikte, arkeolojik ve tarihsel bir dokudan söz edilmektedir. Yapılan araştırmalarda Kocaeli, rekabet analizlerinde hep zirvelerde yer almaktadır. Çevre illerde, özellikle Bursa ve İstanbul'da da aynı durum söz konusudur. Sakarya; Sapanca Gölü, Acarlar Longozu, İl Orman ve Kuzuluk Tabiat Parkı, pek çok şelale ve müze, yeni faaliyete geçen Sapanca Teleferiği ile özellikle güneybirlik ziyaretler için ön plana çıkmaktadır. Cazibe merkezlerinin pek çoğunu, Kocaeli Kartepe'nin Maşukiye bölgesine yakınlığı, sınır bağlantısı ve rekabet olmasına rağmen ortak bir destinasyon algısı oluşturmaktadır. Diğer yandan, daha doğuda yer alan Düzce bölgesinde, pek çok turizm alanından bahsedilebilir. Güzeldere, Samandere, Aktaş ve Aydınpınar Şelaleleri; Pruias ad Hypium Antik Kenti ve tabiat parkları, güneybirlik turizmde adından söz edilen yerlerdir. Özellikle Ankara'nın denize açılan ilk kapısı olarak bilinen Akçakoca, bu bölge sınırları içinde bulunmaktadır. Yalova; coğrafi konumu, tarihi ve arkeolojik değerleri ve doğal güzellikleriyle turistik potansiyele sahiptir. Termal turizmde Çınarcık ve Armutlu ilçelerine yoğun bir turistik talep bulunmaktadır. Yalova'da Yürüyen Köşk, Termal Atatürk Köşkü, Karaca Arboretum yanında pek çok cami, külliye, hamam ve müzeden bahsedilebilir. Bölgede, sağlık ve yayla turizmine ilişkin farklı seçenekler bulunmaktadır. Avrupa Kültür Başkentliği yapmış, tarihi 8.500 yıl öncesine dayanan İstanbul, artan şekilde turist ağırlamaktadır. Konaklama, yeme-içme olanaklarının fazlalığı yanında özellikle kongre turizmi için çok sayıda tesis bölgede faaliyet göstermektedir. Etkinlik turizm ile birlikte tarihî yapının güçlülüğü, bölgenin turizm hareketliliğinin sürekliliğini sağlamaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde bölgede; kültür, kış, gastronomi, inanç, kongre, sağlık, deniz, alışveriş, kruvaziyer, yat, spor, eğitim, şehir ve ekoturizm faaliyetlerine ilişkin önemli bir potansiyel olduğu ve kullanıldığı görülmektedir. İfade edildiği gibi şehirleri ve özellikleri ayrı ayrı ele almakla birlikte, çekim merkezini bir bütün olarak değerlendirmek ve turizm çeşitlerini bölgelere yaymak mümkündür. Kocaeli'nin rekabet koşulları açısından önemli olanaklara sahip olduğu ve zaman içinde geliştirildiği görülmektedir. Kış turizm merkezi Kartepe'de yoğun trafiğin azaltılması ve ulaşım için çevre dostu bir yaklaşımla teleferik sisteminin kurulması oldukça önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Yapılan master planla birlikte sunulan teşvikler, kırsal turizm alanlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi, rehberlik faaliyetlerinin çeşitlendirilmesiyle farklı çalışmaların yapılması gerekmektedir. Kocaeli'nin cazibe merkezi olması ve rekabet avantajının sağlanması için konaklama ve yiyecek-içecek işletmelerinin nicelik/nitelik yönünden geliştirilmesi, stratejik yönetim ve pazarlama planıyla yenilikçi bir rekabet anlayışının oluşturulması, son zamanlarda artan restorasyonların yanında bu alanda yeni çalışmaların yapılması, kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, üniversite, oda ve birliklerle ortak vizyonun geliştirilmesi, yerel halkın bu konuda bilinçlendirilmesi ve turizme aktif katılımlarının sağlanması, bu doğrultuda özellikle üniversiteler aracılığıyla eğitimlerin planlanması, hedef kitlelere yönelik tanıtım ve reklam çalışmalarının yapılması, bölgedeki turizm faaliyetlerinin artırılması için davetlerle geniş çaplı bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi önerilmektedir. Hizmet paketleriyle iş, doğa ve medikal turizm çalışmalarıyla bütünleşik bir destinasyon ve kimliğin oluşturulmasına yönelik kapsamlı değerlendirmeler, kısa, orta ve uzun vadede gerçekleştirilebilir.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak için, Kocaeli'de makro ve mikro düzeyde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Özellikle, hafta sonları hem sayfiye hem de dağlık bölgelerdeki turistik yoğunlaşma, pek çok soruna sebep olmaktadır. Bu durumdan, flora ve fauna zarar görmektedir. Somut kültürel mirasların korunması, restorasyonların yapılması, bölgede çok fazla sayıda ve uzun eko-turizm alanlarının geliştirilmesi, son zamanlarda üzerinde sıklıkla durulan atık yönetimi, enerji tasarrufu ve karbon ayak izi azaltılması konularında detaylı çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak için öncelikle bir risk planlaması yapılmalıdır. Burada temel konu, bu planlamaya bağlı olarak yapılacak müdahale ve kurtarma faaliyetlerinin geliştirilmesidir. Somut ve somut olmayan kültürel miras üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması için kapsamlı ve ortak bir çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kocaeli'de bu alanda çok fazla eserin olduğunu söylemek mümkündür. Kültür, doğa, eko-turizm alanlarında uygun koruma stratejilerinin neler olacağı konusunda yol haritasının çıkarılması önemlidir. El sanatları, yerel etkinlikler, agri ve agro turizm, geleneksel sanat ve yiyecek-içecek kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması için yapılacak çalışmalarla kaleler, camiler, külliyeleler, mezarlar, evler, kent ve tümülüsler için bakım programlarının hazırlanması ve duyurulması önceliklidir.
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak için tüm turizm faaliyetleri hakkında yerel halkın bilgilendirilmesi ve etkinliklere katılımları sağlanmalıdır. Çok çeşitli nedenlerle gelen turistlerin yadırganması, reddedilmesi, kültürel çatışmaların ve huzursuzlukların oluşması turizmin olumsuz etkileri arasında yer almaktadır. Yerel halkın turizm faaliyetlerinden yarar sağlaması, bu bölgede yapılacak faaliyetler düşünüldüğünde kendilerinin aktif şekilde rol almalarının bölgedeki acente ve işletmelerce gerçekleştirilmesi, zaman zaman bilgilendirme toplantılarıyla bir araya gelinmesi, otantik kültürün devamının sağlanması ve aşırı ticarileşmenin önüne geçilmesi, yerele uygun bir mimariyle bu faaliyetlerin sürdürülmesi sağlanmalıdır. Tüm bu süreçte, yerel halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına öncelik verilmelidir.

Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek için sıklıkla vurgulandığı gibi çok katılımlı bir anlayışla, farklı çalışmalar yapılmalıdır. Kültürel miras alanları, sosyokültürel kaynaklar, ekonomik, finansal, politik, hukuksal ve teknolojik alanlarda yol haritalarının belirlenmesi, paydaşların örgütlenme biçimlerinin oluşturulması, ulusal ve uluslararası sertifikasyon sistemlerinin takip edilmesi ve uygulanması, denetlenmesi, raporlanması ve geliştirilmesi konularına odaklanılmalıdır. Doğal ve kültürel kaynakların korunması, yerel ekonomi için fırsatların oluşturulması ve toplulukların güçlendirilmesi, risk planlarının oluşturulması ve önlemlerin belirlenmesi, sorumlu tüketim anlayışının her turizm alanında uygulanması, teşviki, turizmin herkes için erişebilir bir faaliyet alanı hâline getirilmesi için yol haritası oluşturulabilir.

8. Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma

Kocaeli’de, yöreye özgü yiyeceklerin menüde olduğu yiyecek-içecek işletme sayısı oldukça azdır. Özellikle turistlerin yoğun olarak geldiği Gebze ve İzmit ilçelerinde bu durumla karşılaşılırken; Kartepe ilçesindeki yiyecek-içecek işletmelerinde doğal ürünlerin özellikle kahvaltıda kullanıldığı görülmektedir. Ancak yöreye özgü yiyecekler de alabalık, güveçte köy peyniri gibi ürünlerle sınırlıdır. İl genelinde Türk mutfağı, Karadeniz mutfağı, fastfood ve uluslararası farklı mutfakları sunan yiyecek-içecek işletmeleri mevcuttur. Kocaeli’ye özgü yiyecekler çeşitlilik göstermektedir ancak bilinirliği ve tanıtımı düşüktür. Kandıra ilçesi süt ve süt ürünleri ile öne çıkmaktadır ve gastronomi kaynakları açısından arz envanteri yoğun olan ve bu durumun talebe dönüştürülmesi gereken bir destinasyondur. Yine Kartepe ilçesi doğa, eko ve kış turizmi talebine cevap veren bir destinasyon olarak bu konumda yer alan yiyecek-içecek işletmelerinin, menülerinde yöreye özgü yiyeceklere yer vermesi gerekmektedir.

Kocaeli’nin göç ve ticari yollar ile tren hattı üzerinde bulunması, verimli topraklarının birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, günümüzde de kozmopolit bir kültür yapısına sahip olması (Özellikle Karadeniz mutfağı öne çıkmaktadır.) dolayısıyla mutfak kültürü çeşitlilik arz etmektedir. Ayrıca coğrafi konumuyla yöresel otların, tıbbi ve aromatik bitki çeşitliliğinin fazla olduğu Kocaeli’nin mutfak kültüründe sebze, et ve hamur işi yemekleri ön plana çıkmaktadır. Ayrıca çorbalar ve mantar yemekleri de çeşitlilik sunmaktadır. Meyve çeşitliliği de fazla olan ilde pekmez, reçel, şerbet, marmelat, şıra ve tatlılar yapılmaktadır. Kocaeli’nin tescilli coğrafi işaretli gıda ürünleri; İzmit pişmaniyesi, Gebze bayram çöreği, Kandıra dartsı, Kandıra karpuzu, Kandıra manda yoğurdu, Karamürsel simit dolması ve İzmit simididir. Yöreye özgü yiyecek potansiyeli yüksek olan il için bu sayı oldukça kısıtlıdır ve coğrafi işaret tesciline daha fazla sayıda ürünle başvurulmalıdır.

Kocaeli’ye özgü unutulmaya yüz tutmuş yiyeceklerin ilgili kurumlar (Üniversite, Valilik, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Belediye ve STK) tarafından gün yüzüne çıkarılması gerekmektedir. Özellikle ildeki lise ve üniversitenin ilgili bölümleri, gastronomi alanındaki yarışmalara bu yiyeceklerin orijinal reçeteleri ile katılmalı ve katılımlar sürdürülebilir olmalıdır. Kocaeli’de gastronomi etkinlikleri (Kaz Bayramı, Pişmaniye Festivali, Eşme Ayva Festivali, Sazan Balığı Tutma Yarışması gibi) çok sınırlıdır ve geliştirilmesi gerekmektedir. Yöreye özgü mancarlı pide, İzmit simidi, Kandıra yoğurdu, Değirmendere fındığı gibi dikkat çeken ürünler yerelde kalmamalı, adlarına özgü uluslararası etkinlikler düzenlenmelidir. Yerel yiyecek pazarlarının yaygın olduğu il genelinde tarımsal ürünler çeşitlilik göstermektedir. Ayrıca yol kenarlarında ve bu pazarlarda el yapımı gastronomi ürünleri satılmaktadır. Evde üretim yapan kadınlar için kooperatifleşme süreci sağlanarak ürünlerin daha fazla kişi ile buluşması sağlanmalıdır.

Gastronomi kaynaklarının talebe dönüştürülmesi sürecinde markalaşma önem arz etmektedir ve sosyal medya, bu hususta daha hızlı etkileşime olanak sağladığı için istikrarlı ve etkin olarak kullanılmalıdır. Gastronomi kaynaklarının markalaşma sürecinde, il genelinde farklılıkları vurgulayan bir konsept ile değil, aksine tek bir konsept ile devam edilmelidir. Örneğin, yöreye özgü mancarlı pide, keser köftesi, tavuklu keşkek, eşme ayvası ve cezeryesi, dartı ve çiğçe, kiremitte alabalık, simit dolması, mantar yemekleri, Kandıra yoğurdu, simit, umaç çorbası, Otur Fatma Tatlısı gibi ürünlerden ortak bir “Yerel Menü” yapılarak, bu menüden işletmelerin kendi konseptlerine uygun olan en az bir ürüne yer ver vermeleri için bilinçlendirilip özendirilmeleri gerekmektedir. İlde çok sesli bir tanıtım söz konusu olup; gastronomi üzerine tanıtım stratejileri hazırlanırken rol alacak ekipler çeşitlendirilmeli ve materyaller bütünlüklü yürütülmelidir. Kocaeli’ye “Gastronomi Sanatları Merkezi ve Gastronomi Müzesi” kurulmalı, “Uluslararası Kocaeli Gastronomi Festivali”nin düzenlenmesi için girişimde bulunulmalıdır. Ek olarak ilin gastronomi envanterini zenginleştirmek için harita çalışması yapılmalıdır. Bu çalışmada yeni teknolojiler (kare kod gibi) uygulanabilir. Yerel

mutfağın ziyaretçi ile buluşması için il merkezinde öncü bir yiyecek-içecek işletmesinin açılması teşvik edilmelidir.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Son yıllarda akıllı turizm uygulamaları, giderek artan bir oranda destinasyonlara rekabet avantajı sağlarken önemli bir tanıtım da sağlamaktadır. Bu uygulamalar, gidilecek yere ilişkin bilgilendirme sunmanın yanında turizm rotalarını değiştirme gücüne sahiptir. Kocaeli’de bu tür çalışmalar yapılmakta ve geliştirilmektedir. Yürüyüş parkurları, ulaşım, gezilecek yerler ile ilgili pek çok uygulama mevcuttur ve gezgorkocaeli, kocaelyikesefet, gokocaeliturkiye.com gibi adreslerden detaylı bilgi alınabilmektedir. Bölgede oldukça popüler olan, Avrupa’nın en büyük doğal yaşam parkı Ormanya için de rotaların içinde bulunduğu uygulama mevcuttur. Teknolojinin insan yaşamına etkisi nedeniyle pazar gelişiminin temel faktörü olması ve yenilenme özelliği, bu konuda yapılacak çalışmaların sayı ve boyutunu artırmaktadır. Akıllı şehirler; yönetim, çevre, hareketlilik, ekonomi, insan ve yaşam bileşenleriyle yenilik oluşturmaktadır. Kocaeli’de bu başlıklar etrafında yeni çalışmalar yapılabilir. Özellikle, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve genişletilmiş gerçeklik, büyük veri, nesnelerin interneti, bulut bilişim, yakın alan iletişimi (NFC), radyo frekans tanımlama (RFID), yapay zekâ, blok zincir uygulamaları harekete geçirilebilir ya da uygulama alanı genişletilebilir. Etkin kullanımının çevre illere kıyasla rekabet avantajı sağladığı uygulamalar; ulaştırmadan gezi planına, yiyecek-içecek işletmelerinden belediye faaliyetlerine, atık yönetiminden emisyon azaltımına kadar çok geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Kocaeli hem mevcut durumu hem de potansiyeli bakımından oldukça geniş bir rota ağına sahiptir. Sanayi kenti olarak adlandırılan bölgenin yüzde 50’sinin ormanlarla kaplı olduğu bir coğrafyada doğa turizmi; Nikomedia tarihî yapısı ile tarih, kültür ve müzecilik; çevresel koşulların fırsat sunmasıyla spor turizmine ilişkin İzmit, Derince, Gölcük, Başiskele, Körfez ve Kartepe temelli rotalar geliştirilmektedir. 3.626 kilometrekarelik bir alandan bahsedildiğinden, tematik rotaların oluşturulmasında ulaşımında bazı zorluklar bulunmaktadır. Turizm çeşitleri ve yakınlıklarına göre temel rotalar ve kısa özellikleri aşağıdaki gibidir:

Başiskele Doğa Rotası: Başiskele Sahili (İzmit Körfezi ve Samanlı Dağları manzarası görülmektedir.), Yuvacık Barajı (Samanlı Dağı eteklerine yönelik 1 saatlik yürüyüş parkuru yer almaktadır.), Servetiye Taş Köprü (19. yüzyılda, Servetiye köylerine bağlantı mevcuttur.), Sıcakdere Kanyonu (Teknik zorluklarla 10 kilometrelik parkura sahiptir.), Serindere Kanyonu (Müfzderesi ve Karpuzçatlatan derelerinin birleşiminden oluşmaktadır.), Aytepe (Kızak pisti ve yürüyüş parkuruna sahiptir.), Beşkayalar Tabiat Parkı (Yürüyüş ve çadır kamp yapılmaktadır.), Menekşe Yaylası (1000 metre yüksekliktedir ve doğa yürüyüşüne uygundur.), Servetiye Taş Camii (Yapımı 1885 yılıdır ve el işçiliği, ahşap minberi bulunmaktadır.), İnönü Yaylası (1050 metre yüksekliktedir ve yürüyüş rotaları ile patikalar bulunmaktadır.).

Gebze Doğa ve Kültür Rotası: Balıkayalar Tabiat Parkı (1,5 kilometre uzunluğunda, yürüyüş, çadır ve dağcılık için uygun parkura sahiptir.), Bilişim Vadisi (230 bin metrekare alan, inovasyon, araştırma-geliştirme, enerji, tasarım ve oyun merkezi alanıdır.), Osman Hamdi Bey Evi ve Müzesi (1884 yılında yapılmıştır, planları Osman Hamdi Bey’e aittir.) Sultan Orhan Camii (1328 yılında Sultan Orhan tarafından yapımına başlandığı tahmin edilmektedir.), Çoban Mustafa Paşa Külliyesi (1523 yılında Kanuni Dönemi’nde inşa edilmiştir.), Malkoçoğlu Mehmet Bey Türbesi (Osmanlı Dönemi Türk mimarisi), Hannibal Anıt Mezarı (1981 yılında, MÖ 247-183 yılları arasında yaşayan Hannibal Barca adına tamamlanmıştır.), Eskihisar Kalesi (12. yüzyılda yapıldığı tahmin

edilmektedir, 1998 yılında restore edilmiştir.), Hünkar Çeşmesi (1659 yılında, Fatih Sultan Mehmet anısına yaptırılmıştır.).

Derince-İzmit Doğa Rotası: Dümbüldek Suyu (Karagöllü köyü, piknik alanı ve yürüyüş parkurları bulunmaktadır.), Çınarlıdere Mesire Alanı (üç ahşap köprü), Harikalar Sahili (Masal kahramanlarının ön planda olduğu, rekreatif bir alan olarak hizmet vermektedir.), Sekapark (Endüstriyel dönüşüm alanı, 580 dönüm içinde marina iskelesi, kâğıt müzesi, kent müzesi, restoranlar, bisiklet ve yürüyüş parkurları içerisindedir.), İzmit Sulak Alanı (170'in üzerinde kuş türü bulunmaktadır.), Gökay Park (Bıçkıdere Göleti, su kayağı, olta balıkçılığı, dinlenme, uluslararası spor organizasyonları yapılmaktadır.).

İzmit Tarih ve Kültür Rotası: Portakal Hafız Konağı (19. yüzyıl Türk mimarisini yansıtmaktadır.), Pertev Mehmet Paşa Camii ve Külliyesi (1579 yılında yapılmıştır, Yeni Cuma Camii adıyla da bilinmektedir.), Saatçi Ali Efendi Konağı (1776 yılında yapılmıştır. Gümüşlüoğlu Konağı ve Eski Etnografya Müzesi olarak da adlandırılmaktadır.), Mehmet Bey Hamamı (1560'lı yıllarda yapılmıştır.), Fevziye Camii (İlk hâli Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. 1889 yılında tamamen yıkılmış, 2004 yılında aslına uygun olarak yeniden ele alınmıştır.), Orhan Camii (1332 yılında Nikomedia'nın fethedilmesiyle Orhan Gazi adına yaptırılmıştır.), Süleyman Paşa Hamamı (En erken tarihli Osmanlı Hamamı olarak bilinmektedir.), Selim Sırrı Paşa Konağı (1888 yılında Selim Sırrı Paşa tarafından planı çizilmiştir.), İzmit Tarih Koridoru ve Basın Müzesi (19 yüzyıl mimarisinin özelliklerini taşımaktadır, kentsel sit alanı içerisindedir.), Atatürk Redif ve Etnografya Müzesi (Redif Dairesi adıyla da bilinmektedir. 1999 Depremi'nden sonra restore edilmiştir.), Kasr-ı Hümayun Saray Müzesi (Av Köşkü olarak da bilinmektedir. IV. Murat Dönemi'nde ahşap temeller üzerine inşa edilmiştir.), İzmit Saat Kulesi (1902 yılında, neoklasik bir yaklaşımla Hereke ve Tavşancıl'a özgü travertenlerin kullanılmasıyla yapılmıştır.), Kocaeli Arkeoloji Müzesi (1873-1910 yıllarında yapılan, tarihî gar binaları bölgesinde bulunmaktadır. Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinden eserler sergilenmektedir.), Tarihî Gar Binası (Alman mimar Otto Ritter tarafından planları çizilmiş, 1873-1910 yılları arasında yapımı tamamlanmıştır.), TCG Gayret Müze Gemisi (1946 yılında yapılan savaş gemisi, 1973 yılında Türk donanmasına alınmıştır. 1997'den itibaren İzmit sahilinde müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.), TCG Hızır Reis Müzesi (1983 yılında Türk Deniz Kuvvetleri'ne alınmıştır, 2004 yılında müzeye dönüştürülmüştür.), Seka Kâğıt Müzesi (1934 yılında temelleri atılan Seka Kâğıt Fabrikası'nın müze olarak kullanıldığı yerdir.), Bilim Merkezi (Seka Park içerisinde yer almaktadır, 250 adet deney düzeneği ve özel tasarım galeri bulunmaktadır.), Tökeli İmre Anıtı ve Anı Evi (Macar kralı Tökeli İmre ve eşinin yaşadığı misafirhanenin anı evine dönüştürülmesidir.), Kocaeli Kongre Merkezi (1.300 kişilik ana salon, çok amaçlı salon, fuaye ve sergi salonları bulunmaktadır.).

Kandıra Doğa ve Kültür Rotası: Babalı Sahili ve Mağarası Tarihî Sit Alanı (Hem sahil hem de tarihsel özellikleriyle ön plana çıkmaktadır.), Cebeci Plajı (5 kilometre uzunluğundadır, otel ve pansiyon hizmeti verilmektedir.), Pembe Kayalar (Kandıra'nın Kefken bölgesindedir. Antik Çağ'dan itibaren taş olacağı olarak kullanılmıştır.), Kumcağız Plajı (Mavi bayraklı plajdır.), Miço Kadınlar Plajı (Mavi bayraklı plajdır.), Kerpe Halk Plajı (Mavi bayraklı plajdır.), Kartal Kayalar (Kerpe'de bulunmaktadır.), Sarı Su Plajı (1 kilometre uzunluğundadır; plaj, kamp ve karavan olanakları vardır.), Babatepe ve Akçakoca Anıt Mezarı (Kandıra Babadağ'da bulunmaktadır.), Bağıranlı Plajı (Mavi bayraklı plajdır.), Sardalya Koyu ve Cennet Havuzu (Deniz suyu ile dolan mağara ve yürüyüş yolu bulunmaktadır.).

Körfez Doğa ve Kültür Rotası: Kutluca Köprüsü (Taş Köprü ve Roma Köprüsü isimleriyle de bilinmektedir. MS 1. yüzyılda inşa edilmiştir.), Kaiser II. Wilhelm Köşkü (Alman imparatoru Wilhelm'in 1884 yılında İzmit ziyareti sonrası yapılmıştır.), Hereke Halı Fabrikaları (1843 yılında

kurulmuştur, Osmanlı Dönemi'nde ipekli dokuma alanında kurulan en kapsamlı fabrikadır.), Hereke Kalesi (Yapılışının 640'lı yıllara dayandığı tahmin edilmektedir.).

Gölcük-Karamürsel Doğa ve Kültür Rotası: Eriklitepe Tabiat Parkı (Yürüyüş yolları, seyir kulesi ve kamp alanları bulunmaktadır.), Nüzhetiye Şelalesi (5 kilometrelik yürüyüş parkuru vadi içinden geçmekte ve devam etmektedir.), Yazlık Ilıca Ayazma (Geçmiş, Roma Dönemi'ne kadar uzanmaktadır. Suyunun şifalı olduğu bilinmektedir.), Yarhisar Müze Gemisi (1964 yılında yapılmış, 2006'da müzeye dönüştürülmüştür.), Gölcük Kavaklı Sahili (Gölcük ilçesinde 81 dönüm alan üzerinde yer almaktadır, rekreatif alanlar bulunmaktadır.), Sultan Baba Türbesi (Örcün köyündedir. Osmanlı Dönemi'ne aittir.), Değirmendere Yalı Evleri (Restorasyonu yapılan evler, yaklaşık 100 yıllık geçmişe sahiptir.), Saraylı Evleri (19. yüzyıl Osmanlı konut mimarisi özellikleriyle Roma Dönemi izleri taşımaktadır.), Konca Lahdi (MS. 2. yüzyılda Roma Dönemi'nde yapılmış bir mezar olarak bilinmektedir), Tarihî Ereğli Evleri (Osmanlı Dönemi Türk evlerinin geleneksel yapısını ortaya koymaktadır.), Altınkemer Plajı (Yaklaşık 200 metre uzunluğundadır, mavi bayraklı plajdır.), Karamürsel Bey Anıt Mezarı (2007 yılında restore edilmiştir.), Âşıklar Tepesi (Dağ ve deniz manzarasına sahiptir.), Valide Sultan Köprüsü (17. yüzyıl klasik Türk mimarisi özelliklerini yansıtmaktadır.).

Kartepe Doğa ve Kültür Rotası: Ormanya Doğal Yaşam Parkı (Yaban hayatı kurtarma ve rehabilitasyon merkezi, mesire alanı, kütüphane, hobbit evleri dâhil olmak üzere 15 ayrı bölge bulunmaktadır.), Sukay Park (5000 metrekarelik bir alanda amatör ve profesyoneller su kayağı yapabilmektedir.), Maşukiye (İçinde pek çok doğal güzelliğe ev sahipliği yapmaktadır. Yürüyüş parkuru ve şelaleler bulunmaktadır.), Hikmetiye Camii (II. Abdülhamit tarafından 1899 yılında yaptırılmıştır.), Ayrı Gezegen Cam Teras (Kartepe güzergâhındadır. 185 metre yükseklikindedir.), Kuzuyayla Tabiat Parkı (Fotoğrafçılık, yaban hayat gözlemciliği ve doğa yürüyüşü olanaklarına sahiptir.), Molla Yakup Çadırı (1460 metre yükseklikte bulunmaktadır, yürüyüş parkurları bulunmaktadır.), Kartepe Kayak Merkezi (1602 metre yükseklikte, 42 metre uzunluğunda 14 pist ile pek çok kış turizm aktivitesi yapılmaktadır.), Suadiye Tabiat Parkı (Kartepe eteklerindedir. Yürüyüş ve bisiklet için alanlar mevcuttur.).

Farklı uzaklıkta oluşturulan rotalarla bölgeden bağımsız olarak; “Müzeler Rotası” (Bölgelere göre belirlenecek.), “Macera Turizmi Rotası” (özellikle Kartepe’de offroad yarışmalarının daha profesyonel hâle getirilmesi), “Yayla Turizmi Rotası” (şenliklerle tanıtımların sağlanması, yeni parkurların oluşturulması), “Gözlemcilik Rotası” (kuş ve yaban hayvanlarının gözlemine ilişkin detaylı çalışmaların yapılması), “Bisiklet Rotası” (farklı parkurlar incelenerek uzunluklarını artırma çabaları), “Kültür Turizmi Rotası” (arkeolojik ve tarihî yapılara ilişkin koridor üzerine yapılacak çalışmalar) ön plandadır.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Kocaeli, her platformda dile getirilen sanayi kenti olma özelliğiyle birlikte çok farklı turizm kaynaklarını bünyesinde barındırmaktadır. Buradaki en temel sorun, sanayi işletmelerinin turizm alanlarına yakınlığıdır. Kent peyzajı yeniden düzenlenirken bu konuda düzeltici önlemlerin alınması gerekmektedir. Medeniyetlerin birleşme noktası, doğal güzellikleri ve kültürel kaynaklarıyla bu destinasyonun kaynak değerlerinin korunması, yarına aktarılması önemlidir. Bölge çok sayıda, I. II. ve III. derece arkeolojik, tarihî, kentsel sit alanlarına sahiptir. Düzenlemelerin bu doğrultuda yapılması ve kültür koridorunun oluşturulması gerekmektedir. Belirtilen turizm türleri ve rotalarının çevreye uyumlu olarak “sürdürülebilirlik” temasıyla yaşama geçirilmesi, iyi örneklerin çoğaltılması, biyolojik ve doğal çeşitliliğin korunması, sınırlı yapılaşma ve çevreye uyumlu mimarinin ön plana çıkarılması, bölgenin geleceğe ilişkin hedeflere ulaşmasına öncülük etmektedir. Uluslararası

platformlarda da söz sahibi olabilmek için çevre dostu bisiklet alanlarının ve yürüme parkurlarının geliştirilmesi, insanların, özellikle çocukların sadece oyunlarla değil, başka faaliyetlerle de aktif olabileceği, yeni rekreatif alanların oluşturulması (ekim, hasat gibi), doğal, görsel ve kültürel peyzaj analizinin birlikte yapılması ve estetik anlayışın korunmasına dikkat etmek gerekmektedir.

12. Deneysel Turizm Uygulamalarını Artırma

Kocaeli’de deneysel turizm uygulamalarına ilişkin pek çok faaliyet geliştirilmesi söz konusudur. Geleneksel olarak devam eden festivallerin dışında, SOKÜM (Somut Olmayan Kültürel Miras) unsurlarının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bölgede deneyim açısından en geçerli ve en yaygın uygulama; “pişmaniye çekme etkinliği” olarak görülmektedir. Çok sık olmasa da festival, açılış, kongre ya da turizm haftasında gösterim yapılmaktadır ve aktif katılım sağlanmaktadır. Gelecek nesillere aktarım hususunda, hediyelik eşya envanterinde yer alan pek çok ürün bu bağlamda kullanılabilir. Örneğin; Hereke halısının dokunması, el sanatlarının deneyimlenmesi, sepetin ve döşeme bebeğin yapımı gibi konular hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Bunun dışında özellikle yürüyüş parkurlarında, yaylalarda ve Ormanya gibi kentten uzak bölgelerde, yöreye özgü ürünlerin toplanması (mancar, mantar, yabancı otlar) ve bu ürünlerle ilgili bilimsel ve pratik bilgilerin birlikte verilmesi, son olarak sadece bu ürünlerle tabak hazırlanması oldukça geliştirici ve kültürel gelişime örnek uygulamalardır. Son zamanlarda adından sıkça söz ettiren gastronomi ve buna ilişkin festivallerin, sadece çağdaş tekniklerle ve gösteriş etkisi oluşturma amaçlı değil, yerel halkla bir araya gelerek kuşaklar arası bir iletişimle, ortak bir şekilde hazırlanıp sunulması deneysel açıdan önemli çıktılarının beraberinde getirecektir. Bölgeye özgü coğrafi işaretleri ürünlerle bu aktarım geliştirilecektir. Bunların dışında, “Yaşayan İnsan Hazineleeri Ulusal Envanteri” ölçütlerine göre kişiler belirlenip kuşaktan kuşağa temel aktarım çalışmaları hızlı bir şekilde ve sürdürülebilir düzeyde gerçekleştirilebilir. Gösteri sanatları (halk tiyatrosu), toplumsal uygulamalar, ritüeller, şöenler (düğün, kutlamalar), doğa ve evrenle ilgili uygulamalar (geleneksel yemekler), el sanatları geleneği (dokumacılık) alanlarının bölge içinde değerlendirilerek uygulama sahaları belirlenmelidir.

13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme

Kocaeli, farklı kültürlerin bir araya gelmesinden kaynaklı, çok farklı hediyelik eşya seçeneklerine sahiptir. Ancak bu konudaki çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bölgedeki coğrafi işaretli ürünlerin nitelikli hediyelik eşya geliştirmede kaynaklık etmesi mümkün görünmektedir. Bunun dışında Kocaeli Üniversitesi ile iş birliğinde el sanatları seramik hediyelikleri üretilebilir. Paydaşların bir araya gelmesiyle yapılacak bir projede, envantere katkı sağlayacak ürünler belirlenebilir. Magnet, biblo, anahtarlık olarak saat kulesi, minimalist döşeme bebekler, halı ve sepetler, İzmit biblosu gibi varlıkların belirli standartlarla üretimi gerçekleştirilebilir. Bu envanterler içerisinde, hediyeliklerin tarihsel sürecini de açıklayan bilgilendirme notlarına paket içerisinde yer verilmesi, kültürel aktarım açısından yararlı olacaktır. Yine merkez ve ilçelerde satış yerleri tespit edilip geri bildirimlerle bu envanterin geliştirilmesi gerekmektedir.

14. Kandıra’da Glamping Tesisçiliğini Geliştirme

Kandıra; Kocaeli’nin kuzeyinde yer alan, doğanın ve denizin birleştiği, merkeze 40 dakika uzaklıkta bulunan, Sakarya ve İstanbul’a da oldukça yakın bir ilçedir. Osmanlı yönetiminden bu zamana kadar bir belediyeye sahiptir. Kandıra; Kocaeli’de sanayinin gelişmediği tek ilçedir ve tarım için verimli arazilere, el değmemiş kırsal alanlara sahiptir, kırsal turizme oldukça elverişlidir. İlçenin kıyı kesimindeki 52 kilometre uzunluğundaki sahil bandı, doğası ve doğal güzellikleri ile turizm çekiciliği oluşturmaktadır. Dikili, Babalı, Tuzağzı, Cebeci, Kovanağzı, Kefken, Kumcağzı, Kerpe, Sarısu,

Seyrek, Bağıranlı, Pınarlı sahilleri deniz turizmi, ekoturizm ve sürdürülebilir turizm uygulamaları için uygun bir coğrafyadır.

Kandıra'nın konaklama kapasitesinin geliştirilmesinde doğal kaynakları tahrip etmeden, temiz yaşam alanlarını sürdürülebilir kılarak ve kültürel mirasını koruyarak turizmde kullanım için uygun konaklama türü olarak glampingdir. Glamping; konaklama sektöründe nispeten yeni bir trend olup, kamp deneyimini daha geleneksel konaklama hizmetleri ve olanaklarıyla sunmaktadır. En sade şekilde, lüks tarzda olanaklar ve tesisler içeren kampçılık olarak tanımlanabilir. Glamping hem uzak hem de yarı kentsel alanlarda kurulan tesisler ile kabinler, eğlence araçları, lüks çadırlar, yurtlar, ağaç evler ve daha fazlası gibi çeşitli konaklama türlerini barındırarak daha geniş bir deneysel turist yelpazesi sunmaktadır.

15. Yol ve Mola Alanlarını Tanıtım Etkinliğinde Daha Etkin Kullanma

Turizm arzını pazar eğilimlerine uyarlamak ve turistlerin bu tür destinasyonları ziyaret etmelerini sağlamak için Destinasyon Yönetim Örgütleri (DYÖ) tarafından bir destinasyonun kaynaklarının ve stratejik planlarının etkin yönetimi olan turizm tanıtımı, değiştirilmiş, yeni bir tanım sunmaktadır. Dijital ve mobil pazarlama, alt yapı, markalaşma, kalite, erişilebilirlik ve belirli bir destinasyon hakkında turistler tarafından en çok talep edilen bilgi faktörleri, turizm endüstrisi için önemli bir tanıtım aracı olarak kabul edilmektedir.

Kocaeli civarındaki kara yollarını günlük kullanan araç sayısı oldukça fazladır. Bu durum destinasyona ziyaretçileri çekebilme ve transit yolcuların memnuniyetini sağlamak adına önemlidir. Özellikle mola yerlerindeki işletmelere ilin tanıtım broşürleri konulabilir ya da ekran vasıtasıyla gösterim sağlanabilir. Kocaeli, İstanbul-Ankara ya da İstanbul-Bursa geçiş güzergâhında transit bir destinasyon olarak görülmektedir. Transit bölgeler ve destinasyonlar rekabetçidir. Transit bölge için zorluk, turistleri çekmek ve tutmaktır. Bu sebeple İstanbul-Ankara güzergâhında Kuzey Marmara Otoyolu, Otoban ve E-5'teki Kocaeli'nin çıkış noktalarına; İstanbul-Bursa güzergâhında ise Osmangazi Köprüsü giriş ve çıkış noktalarına Kocaeli ile ilgili tanıtım materyalleri (büyük ekranlar, otomatik değiştirilebilir panolar) konulmalıdır.

16. Saraylı, Örcün, Tavşancıl Köylerinde Ziyaretçilerin Temel İhtiyaçlarını Karşılacak Hizmet Alanları Oluşturma

Saraylı ve Örcün köyleri Gölcük; Tavşancıl köyü ise Dilovası ilçesinde yer almaktadır. Bu köylerdeki ortak mimari özellik, ahşap yapı arz etmesi ve köy meydanının olmasıdır. Saraylı ve Örcün köylerindeki eski Türk evleri koruma altına alınmıştır. Saraylı ve Örcün köyleri, Roma Dönemi'ne ait kalıntıların olduğu, 19. yüzyıl evleriyle özgün yapıların bulunduğu bir yerdir. Saraylı ve Örcün köy alanları, kentsel sit alanı içerisinde konumlanmıştır. Saraylı ve Örcün köylerinde kamusal alan erkekler için köy meydanıyken kadınlar için çeşmeler ve hamamlardır. Saraylı ve Örcün köylerinde ekonomik yapı tarıma dayalıdır. Saraylı köy meydanında bulunan 750 yıllık çınar ağacı, anıt eser (Çınarlık Meydanı) niteliğindedir. Örcün köyünde Osmanlı Dönemi'ne ait tek eser olan Sultanbaba Türbesi vardır. Tavşancıl köyü Osmanlı kültürel miras varlıklarının olduğu bir yerdir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Dilovası Belediyesi iş birliğiyle 2021 yılında tarihî Tavşancıl evlerinin restorasyonu başlatılmıştır. Kocaeli'de en önemli kültür sanat projelerinden biri, 2017 yılında tamamlanan "Saraylı-Örcün Tarih Koridorunda Doğal Yaşam Projesi"dir. Kocaeli Turizm Master Planı (2022) Samanlı Dağları alt destinasyonu mekânsal stratejileri arasında; Saraylı, Örcün ve benzeri rotalardaki kültür varlıklarını kapsayan trekking öncelikli, doğa temelli turizm olanaklarıyla rota oluşturulması eylemi yer almaktadır.

Saraylı, Örcün ve Tavşancıl köylerinin geleneksel yapılarının korunması için yörede turizm çeşidi planlı bir şekilde oluşturulmalı, ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak hizmet alanları, köy meydanlarında değil de çevresinde konumlandırılarak sürdürülebilirlik sağlanmalıdır. Örneğin; özellikle ilk öncelik olarak ziyaretçilerin ihtiyacını karşılayabilecek yiyecek-içecek işletmelerinin inşasında köy mimarisi ile uyumlu olmasına, ekolojik değerleri tahrip etmeden yapılmasına dikkat edilmelidir.

17. Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi'nin UNESCO Dünya Geçici Miras Listesi'ne Alma

Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi; 16. yüzyılda ilçe merkezinde inşa edilen, Bağdat Caddesi, Şeftali Sokak'ta yer alan ve Osmanlı'dan günümüze kalmış, görkemli Türk çinileri ile süslenmiş bir yapıdır. Külliye'nin planının Mimar Sinan tarafından çizdirilip, baş kalfası Hüseyin Ağa'ya inşa ettirildiğini iddia eden araştırmalar mevcuttur. Külliye, Osmanlıların ikinci Mısır valisi, Bosna kökenli Çoban Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Çoban Mustafa Paşa, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde önemli devlet görevlerinde bulunmuştur. Çoban Mustafa Paşa'nın Mısır'da vali olduğu zamanlarda Mısır'dan Darıca Limanı'na, oradan da Gebze'deki külliyesine çok sayıda taş gönderdiği Evliya Çelebi'nin eserlerinde yer almaktadır. Ayrıca özellikle büyük dikdörtgen taş levhaların Mısır'ın Doğu Çölü bölgesinden; süslemede kullanılan diğer taş malzemelerin de Marmara Denizi çevresindeki farklı Antik Roma ocaklarından; farklı bir taş olan serpantin breşinin ise Yunanistan'ın Teselya bölgesinden getirildiği belirtilmektedir. Külliye; cami, türbe, tekke, medrese, imarethane, darüşşifa, paşa odaları, kütüphane, kervansaray ve çarşı içerisinde yer alan hamamdan oluşmaktadır.

UNESCO Dünya Geçici Miras Listesi, bir yerin kültürel miras olarak kabul edilip edilmeyeceğine karar verilmeden önce oluşturulan bir listedir. Bir yerin UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmesinin avantajları; toplumlar ve hükümetler için farkındalık oluşturmada, taşınmaz kültürel varlıkların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında, ayrıca finansal bir destek sunmasındadır. Ayrıca bir yerin bu listede yer alması kültür turizmini geliştirmektedir. Türkiye UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde üç adet külliye'nin olması, Gebze Çoban Mustafa Paşa Külliyesi'nin bu listeye dâhil edilebilme potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

18. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na Gastronomi Şehri Olarak Girilmesi İçin Çalışma Başlatma

Gastronomi şehri teması, şehrin yerel özelliklerini tanıtmayı, korumayı ve sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlamaktadır ve gastronomi turizmine, dolayısıyla da yerel ve bölgesel ekonomiye katkı sunmaktadır. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'na katılım, şehirlerin ürünlerini daha iyi pazarlamalarına olanak sunarak tanıtım ve markalaşma şansını artırmaktadır. Ağa katılan şehirler, diğer şehirlerle iletişim kurma fırsatına da sahip olmaktadır. Bir şehrin bu ağa katılımı esnasında uyguladığı politikalar; yöreye özgü ürünlerin sadece evlerde değil, yiyecek-içecek işletmelerinin de menülerinde olmasına olanak sağlamaktadır. Bir şehrin gastronomisinde, "yaşayan mutfak" kavramı çok önemlidir. Kocaeli'ye özgü gastronomi unsurları, şehrin kozmopolit yapısı dolayısıyla çeşitlilik ve zenginlik arz etmektedir. İlin gastronomi mirasında, eski dönemlerde de yerleşim yeri olması unsuru önemlidir. Kocaeli'nin yiyecek envanterine bakıldığında çok çeşitli çorbalar, et yemekleri, deniz ürünleri, sebze yemekleri, mantar yemekleri, pilavlar, makarnalar, hamur işleri, tatlılar, salata ve garnitürler, süt ürünleri, meyve ve sebzeler bulunmaktadır. Kocaeli mutfağı üzerine yapılan çalışmalarda ile özgü 1000'e yakın yemek çeşidinin olduğu belirtilmektedir. Kocaeli mutfağının simgesi, kökeni eski dönemlere uzanan "pişmaniye tatlısı"dır.

Kocaeli'nin Yaratıcı Gastronomi Şehri olarak belirlenmesi için şehrin UNESCO tarafından her yıl düzenlenen seçime katılması ve belirlenen kriterlere (Örneğin: Gastronominin şehirle ilişkisi, tipik mutfakta geleneksel bilgi ve yerel malzemelerin kullanımı, sürdürülebilir üretim uygulamaları.) cevap veren bir teklif ve bir eylem planı sunması gerekmektedir. UNESCO Yaratıcı Gastronomi Şehri Ağı'nda hâlihazırda, Türkiye'den 3 (Gaziantep, Hatay ve Afyonkarahisar) ve dünyadan 33 olmak üzere toplamda 36 şehir vardır. Ayrıca UNESCO Yaratıcı Şehirler Ulusal Listemizde de Adana, Balıkesir, Diyarbakır, Kayseri, Konya, Nevşehir illeri vardır. Kocaeli'nin hedefi bu iller arasına girmek olmalıdır.

19. Termal ve Wellness Hedef Grubuna Zenginleştirilmiş Paketler Hazırlama

Termal ve wellness turizm alt yapısı ile farklı hedef pazarlara ulaşabilmek için rotalar oluşturulmalıdır. Bu hedef grubuna zenginleştirilmiş paketler hazırlayarak çevre envanterini de turizmde etkin kullanmak ve yerel halkın turizmden faydalanma oranını artırmak mümkündür. En az bir sağlık boyutuna odaklanan sağlık turizmi iş birliklerinin geliştirilmesi güncel bir eğilimdir. Bu da stratejik yeniden düzenleme sürecini, ayrıca termal ve wellness turizminin daha da gelişmesini desteklemektedir. Paydaş entegrasyonunun gerekliliği ve markanın destinasyona derinlemesine bağlanması çok önemlidir.

Kocaeli'de, termal turizm destinasyonu Gölcük; wellness turizm destinasyonu Kartepe'dir. Kocaeli'de 2. yüzyıl Roma Dönemi'ne ait Yazlık Ilıcası (Gölcük); Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde sağlık merkezi olarak kullanılmıştır ve günümüzde de hâlen kullanılan bir sağlık yapısıdır. Eski Ilıca'ya ait tonoz, suyu, hamam ve havuzdan oluşan kalıntılar, kazı çalışmalarında bulunmuştur. Kartepe ilçesinde "Maşukiye Şifalı Suyu" (suyun sıcaklığı 20 derece), Bahçecik beldesinde "Soğuksu Şifalı Suyu", Derince ilçesinde "Dümbüldek Suyu" vardır. Kocaeli Turizm Master Planı'nda (2022) Yazlık-Yeniköy bölgesinin bütünlüklü termal turizm destinasyonu olarak planlanması stratejisi yer almaktadır. Termal tesisler, termal kaynaklar, çevrelerdeki kültür varlıkları ile trekking başta olmak üzere doğa temelli turizme olanak sağlayan bir rota çalışmasının gerçekleştirilmesi eylemi vardır. Ayrıca diğer bir eylem de termal turizm faaliyetleri ile sportif kampların bütünlüklü programların tanıtımında kullanılmasıdır. Aynı şekilde İzmit'teki sağlık kuruluşlarının; Başiskele-Kartepe'deki doğa turizmi işletmeleri ve Gölcük-Başiskele'deki termal turizm işletmeleri ile iş birliği sağlayarak medikal turizm ile bütünlüklü programlar oluşturması eylemi vardır.

20. Spor Turizminde Kapasiteyi Geliştirme

Spor turizmi faaliyetleri genellikle, coğrafi ve iklimsel koşullara bağlıdır. Spor turizmi faaliyetlerinin neredeyse tamamen mevsimsel karakteri nedeniyle, mevsimsellik bu faaliyetler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ancak aynı zamanda, spor turizmi yoluyla mevsimselliği azaltmanın olası yolları da geliştirilmiştir. Araştırmalar, spor turistlerinin spor dışında çok az şeyle ilgilendiklerini ve spor turistlerini bir etkinlik için şehirde bulduklarında alışveriş de dahil olmak üzere diğer toplumsal faaliyetlere katılmaya ikna etmenin zor olduğunu göstermektedir. Küçük ölçekli spor turizmi etkinliklerine ev sahipliği yapmanın sonucunda, gurur ve yaşam kalitesi artmaktadır, dolayısıyla da turizmin sosyal sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Kocaeli, spor turizminde oldukça elverişli yerlere sahiptir. Babalı'da dalga sörfü; Kartepe'de kayak, dağ bisikleti, su kayağı, yamaç paraşütü, golf, sportif olta balıkçılığı; İzmit Körfezi'nde yelken; Kerpe, Kumcağız, Kefken ve Seyrek sahillerinde su altı dalışı; Ballıkayalar'da dağcılık yapılmaktadır. Kocaeli Körfez Yarış Pisti ve ildeki 8 adet tabiat parkı spor turizmi bakımından önemlidir. Kocaeli Turizm Master Planı'nda (2022), markalaşma ve tanıtım stratejilerinde spor turizmi için hedef gruplara özelleştirilmiş ve birebir tanıtım faaliyetleri yer almaktadır. Ayrıca planda Gebze'nin kuzey

kesimlerinde, Körfez-Derince-İzmit ilçelerinde, spor turizmine yönelik yatırım alanlarının belirlenmesi eylemi yer almaktadır. Spor turizmi kapsamında Kocaeli'nin sahip olduğu çok sayıdaki yayla, sürdürülebilir politikalar doğrultusunda değerlendirilebilir. Örneğin, basketbol, voleybol ve futbol takımları, buralara yapılacak konaklama ve spor tesislerinde ağırlanabilir. Spor turizmi, örneğin Almanya'da, yaylalar için ekonominin bir parçası olarak önemli bir rol oynamaktadır. Kocaeli'de ön plana çıkan yaylalar; İnönü Yaylası, Menekşe Yaylası, Kadırga Yaylası ve Kuzu Yaylası'dır.

21. Etkinlik Turizmini Geliştirme

Etkinlikler, turizmin önemli bir motivasyon kaynağıdır ve çoğu destinasyonun gelişim ve pazarlama planlarında önemli bir yer tutar. Planlı etkinliklerin turizmdeki rolleri ve etkileri, iyi bir şekilde belgelenmiştir ve destinasyon rekabetçiliği için giderek artan bir öneme sahiptir. Etkinlik turizmi, iş, eğlence, festival ve kültür, spor alanlarında planlanmaktadır. Etkinlik yönetimi; festivaller ve diğer kutlamalar, eğlence, rekreasyon, siyaset, devlet, bilim, spor ve sanat etkinlikleri, iş ve kurumsal ilişkiler alanındakiler (toplantılar, kongreler, fuarlar ve sergiler dâhil) ve özel alandakiler (düğünler ve partiler gibi geçiş törenleri ve yakınlık grupları için sosyal etkinlikler) dâhil olmak üzere etkinlikleri planlamaktır.

Kocaeli'de birçok alanda etkinlik yapılmaktadır. Bunların koordinasyonunda aynı tarihlere denk gelmesini engellemek önemlidir. Yerel etkinliklerden devamlılığı sağlananlar, uluslararası olarak geliştirilebilir. Kocaeli'de etkinlik turizmini geliştirmek için karavan-kamp turizmine katılan ziyaretçiler için özel bir etkinlik düzenlenebilir. Hatta bu hususta bölgedeki yaylalar kullanılabilir. Kandıra'nın sahip olduğu sahil bandındaki kumsallar, etkinlik (plaj voleybolu turnuvası gibi) anlamında zenginleştirilebilir. Gastronomi temalı bir festival markası oluşturulabilir ve Kocaeli'nin Ulusal Kültür Yolu Festivalleri kapsamında plan listesine alınmasını sağlanabilir.

22. Bisiklet Dostu Otel Sertifikasını Yaygınlaştırma ve Uluslararası Bisiklet Festivali Düzenleme

Kocaeli'de, Ormanya, bisiklet parkurları (8 kilometre); Sekapark ise bisiklet yoluyla dikkat çekmektedir. Suadiye Tabiat Parkı, Başiskele Sahili ve Darıca Sahili de bisiklet kullanımına oldukça uygundur. Dağ bisikleti destinasyonları arasında Kandıra Sahil Yolu, Kuzu Yayla, Yuvacık, Aytepe ve Eriklitepe tercih edilmektedir. Kocaeli'de şu ana kadar hiçbir otel, bisiklet dostu konaklama tesisi belgesine sahip değildir. Bisiklet Dostu Otel kriterleri, sürdürülebilir turizm ilkelerine bağlı çevreyi ve doğayı koruma faaliyetlerinden biridir. Türkiye'ye gelmek isteyen turistler, bu sertifika sayesinde bisikletle konaklayabileceği otellerin listesini ve verilen hizmeti inceleyebilmektedir. Kocaeli, eşsiz doğal alanları kapsayan bisiklet parkurlarına sahiptir. İlde bisiklet turizmi üzerine çalışmaları geliştirmek adına bisiklet dostu konaklama tesisi belgesinin alınması oldukça önemlidir. Ayrıca bu sayede T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansının (TGA) Türkiye'deki dağ ve yol bisikleti rotalarını yabancı turistlere tanıtmak amacıyla geliştirdiği, rotaların yer aldığı "gocyclingturkiye.com" internet sitesine de girme imkânı oluşturulabilir.

23. Kerpe Limanı'nda Kültür ve Dalış Turizmini Entegre Edecek Su Altı Arkeopark İnşası

Su altı arkeoparkları, kültür ve dalış turizmine arz kaynağı oluşturmaktadır. Bu sayede yerel halkın ilgi odağı hâline gelmek, onları yönlendirmek, onlara iş olanakları sunabilmek mümkün olmaktadır. Ayrıca tarihe meraklı olan ve araştırmayı seven ziyaretçilerin ilgisini o bölgeye çekmeye katkı sağlamaktadır. Su altı arkeolojisinin evriminde temel bir rol oynayan tüplü dalış ve tüplü dalış teknolojisinin gelişimi, sportif dalışın da katlanarak artmasını teşvik etmiştir. Muazzam düzeyde

olan su altı arkeolojik mirasının korunması ve kontrolünde idarelerin karşılaştığı zorluklar ve sınırlamalar göz önünde bulundurulduğunda, UNESCO Su Altı Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi'nde de belirtildiği üzere eğitim, bu mirasın korunması için temel bir önlemdir. Su altı arkeolojik alanları hem su altı ziyaretleri hem de yüzeydeki cam tabanlı teknelerden yapılan ziyaretler için sabit güzergâhlarla halka açıktır. Bu alanlar; hâlihazırda kazı çalışmaları devam eden ve halkın erişiminin anıtsal mimari kalıntılara veya stratigrafik birikintilerin (açığa çıkarılmış veya başka türlü) yerinde korunmasına yönelik herhangi bir potansiyel tehdit oluşturmadığı alanlardır.

Kerpe Limanı; Bithynia bölgesinin Karadeniz sahilinde, günümüzde ise Kocaeli'nin Kandıra ilçesine bağlı Kerpe'de konumlanmaktadır. Kerpe Limanı'nın inşa edilme nedeni, bulunduğu konum itibarıyla bir liman kentinden ziyade yükleme ve demirleme limanı olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda Kocaeli'nin Karadeniz kıyılarında arkeolojik su altı kazı ve araştırma çalışmaları sürdürülmektedir. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) tarafından "Kerpe Su Altı Arkeoparkı Projesi" 2022 yılı Mali Destek Programı çerçevesinde kabul edilmiştir. Bu projenin ivedilikle tamamlanması gerekmektedir.

24. Hâlihazırdaki Çadır ve Karavan Kamp Alanlarının Kullanım Etkinliğini Artırma

Kocaeli'de hâlihazırda Kuzuyayla, Eriklitepe, Suadiye, Uzunkum, Ballıkayalar, Beşkayalar ve Gazilerdağı Tabiat Parkı Kamp Alan'larının yanında, yayla, plaj, baraj, göl, kanyon ve orman alanlarında da otuza yakın kamp alanı bulunmaktadır. Bu anlamda Kocaeli, kampçılar için Türkiye'de bilinen bir destinasyondur.

Kocaeli'nin sahip olduğu çadır ve karavan kamp alanlarında ziyaretçilere yönelik tuvalet ve yiyecek depolama yerlerinin sunulması, kamping konforunda yüksek kaliteyi sağlamaktadır. Dolayısıyla bu avantajın, turizm çeşidine yönelik talebi olumlu etkileyeceği belirtilmektedir. Ayrıca yine bu alanlarda belirlenmiş sahaların bulunması, iyi bir kamp yeri güvencesi anlamına gelmektedir. Yöneticiler uygun ziyaretçi türünde uygun sayıda ziyaretçileri konaklatırken, doğal koşulları ve süreçleri koruma hedeflerine ulaşmalarını sağlayacak bir denge kurmalıdır. Karar verme süreci, yönetim bölgesine göre değişecektir. Bozulmamış alan kampçılığı ile saf bir dağılma stratejisi, uzak düşük kullanım bölgelerinde etki yaratmaktan kaçınılabilir. Bu bölgelerde sınırlandırılmamış kamp politikaları da uygulanabilir. Ancak bu politika, sıklıkla orta derecede kullanım bölgelerinde aşırı alan yaratılmasına izin verecektir. Yerleşik saha kampçılığı ile bir çevreleme stratejisi, genellikle çok daha başarılı bir politika olacaktır.

25. Kongre Turizmini ve MICE Yönetimini Geliştirme

İstanbul, Antalya, Ankara ve İzmir, Türkiye'de kongre için uygun şehirler olarak ön plana çıkmaktadır. Özellikle uluslararası kongrelerin yüzde 80'i İstanbul'da düzenlenmektedir. Kocaeli, zengin kültürel ve tarihî mirası, Türkiye'nin en önemli sanayi merkezlerinden biri olması ve İstanbul'a yakınlığını nedeniyle MICE turizmi için önemli bir potansiyele sahiptir. Kocaeli; Kâğıt Müzesi, Bilim Merkezi, Kongre Merkezi ile gösteri ve görsel sanat atölyeleri, festival alanları, sergi salonlarına sahiptir. Kocaeli Turizm Master Planı'nda (2022) yer alan kongre ve fuar turizminin ekonomiye katkısının artırılması stratejisi doğrultusunda, Kocaeli Kongre Merkezi için birtakım eylemler oluşturulmuştur. Bunlar; Doğu Marmara Sanayi ve Teknoloji Fuarı'nın alanında önemli bir sanayi buluşması etkinliği olmasının sağlanması, kültür ve sanat etkinliklerinin sayısının artırılması, ulusal ve uluslararası MICE organizatörlerine tanıtılması olarak sıralanabilir.

Sosyal programlar ve rekreasyonel faaliyetler, katılımcılar tarafından misafirlerin kongre destinasyonundaki kalış sürelerini uzatmak için önem arz etmektedir. MICE sektörüne yapılan

yatırımlar, turizm/rekreasyon alt yapısı sağlamayı ve ev sahibi destinasyonda hem ziyaretçilere hem de yerel halka fayda sağlayabilecek daha fazla cazibe merkezi oluşturmayı içermektedir.

26. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Kocaeli İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Kocaeli Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş, bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul; il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünleşik bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul